133502

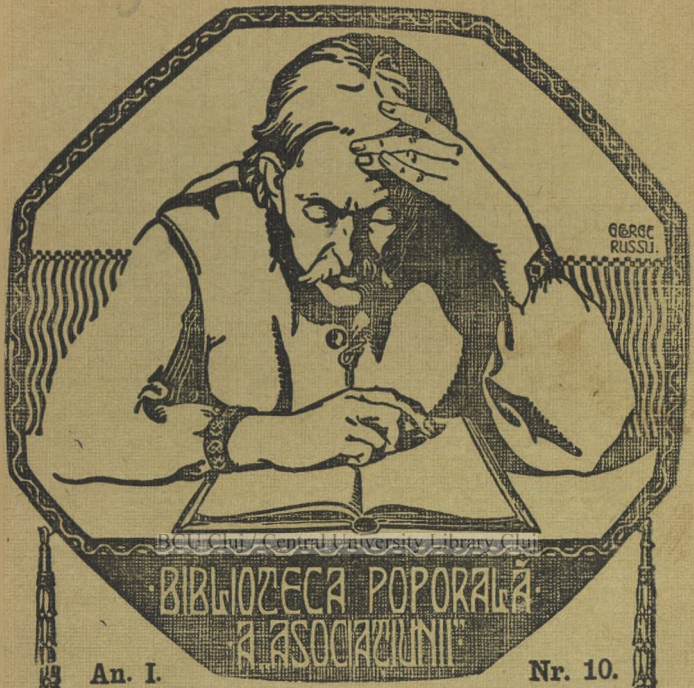

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA POPORALĂ
A „ASOCIAȚIUNII"

An. I. Nr. 10.

Istoria marelui împărat

ALEXANDRU MACEDON

revăzută de

Mihail Sadoveanu.

Partea II.

SIBIIU, DECEMVRIE, 1911.

:: Apare la 1 a fiecărei luni. :: || Abonamentul pe un an: 2 Cor

Prețul 30 bani.

Biblioteca Poporală a „Asociaţiunii"

:: apare odată pe lună ::
sub îngrijirea secretarului

OCTAVIAN C. TASLAUANU,
red. resp.

In lunile de vară, Iulie şi August «Biblioteca poporală a Asociaţiunii» nu apare. În locul acestor broşuri membrii ajutători ai «Asociaţiunii», primesc, în luna lui Decemvrie,

Calendarul Asociaţiunii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Membrii ajutători ai «Asociaţiunii» primesc, aşadar, zece broşuri şi un Calendar în fiecare an.

Membru ajutător al «Asociaţiunii» se face acela care plăteşte înainte, la începutul fiecărui an, o taxă de cel puţin 2 cor.

Taxa de membru ajutător se plăteşte sau deadreptul la «Biroul Asociaţiunii» în Sibiiu (ungureşte: Nagyszeben), Strada Şaguna Nr. 6, sau la despărţământul «Asociaţiunii» sau la *agentura* «Asociaţiunii» din sat. Mai bine e dacă taxa se plăteşte la agentura din sat.

„BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII".

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503132

Istoria marelui împărat

Alexandru Macedon

în vremea când era cursul lumii 5250 de ani.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Revăzută de

Mihail Sadoveanu.

Partea II.

SIBIIU.
Editura „Asociațiunii".
1911.

133502

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiiu.

Alexandru scrise apoi carte mamei sale Olimpiada, la Macedonia şi către dascălul lui Aristotel: „Eu, Alexandru împărat peste toţi împăraţii, scriu la mama mea Olimpiada şi la dascălul meu Aristotel. Sănătate şi vieaţă trimit dumneavoastră. Şi acum sunt şapte ani de când n'am trimis noi la voi nici voi la noi carte, nici de bine nici de rău, şi de aceasta este a noastră vina; ci să iertaţi, că până acuma am avut războaie mari, cu toate ţările până la Persia lui Darie, şi cu el bătutune-am de trei ori şi l-am biruit, şi i-am luat împărăţia, încă şi fata lui o luai pentru bunătăţile ei, mie împărătească să-mi fie. Darie însă murì şi eu astăzi sunt împărat Perşilor, şi să ştiţi că, până nu ştiam dragostea muierii, nu-mi mai aduceam aminte de voi, nici de voiu pierì, iară acum voiu să ştiu şi de vieaţa voastră, cum locuiţi, şi cum este Macedonia şi cum auziţi de noi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să fiți sănătoși". După aceea deschiseră vistieriile lui Darie și găsiră douăsprezece tunuri pline cu galbeni, și douăsprezece case pline de taleri, și douăzeci de case pline de scule de aur, și de pietri scumpe și de mărgăritar de cel mare și de coarne de rinocer ferecate tot cu aur, și o mie de potire de aur, și o mie de cai hrăniți, și o mie de cai povodnici tot cu țoluri de mătasă, și o mie de lei tot cu zgarde de aur, și zece mii de șoimi, și zece mii de sgripțori, și cincizeci de mii de cămile, și o sută de mii de catâri, și o sută de mii de boi de înjugat, și zece mii de ogari, și trei mii de căpăi, și o mie de mii de oi; iară cetatea eră tot poleită cu aur, și împodobită cu pietri scumpe de lumină ca soarele, și alte multe câte nu se știe; nici mintea omului nu poate socoti bogăția lui Darie împăratul. Alexandru dete aurul și argintul oștilor și voivozilor. Și se veseliră Macedonenii cu Perșii ca frații.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intr'o zi se suì Alexandru într'un foișor înalt foarte, și strigă cu glas mare și zise: „Să știți, voivozilor, voi Macedonenilor și Perșilor, și toată

lumea, să ştiţi că mă lapăd de Dumnezeii elineşti, de Amon şi de Apolon, şi de Posidon, şi eu blastăm pe acei Dumnezei elineşti, şi mă închin lui Savaot Dumnezeu şi mă închin celui ce a făcut cerul şi pământul, pe acela îl măresc ce stăpâneşte pe Heruvimi, şi-l măresc Serafimii. Şi eu pe acela măresc de aici înainte, şi voi toţi să credeţi într'acela". Şi sparseră toţi Dumnezeii elineşti şi-i băgară în foc, şi le zise: „De sunteţi voi Dumnezei, ieşiţi din foc să vă măresc". Iar nici unul nu putù ieşì, ci arseră toţi, şi se făcură cenuşe. Iar zise Alexandru tuturor oştilor:

„Voi toţi, voinicilor! hrăniţi-vă caii bine până de-acum într'un an, şi să vă dregeţi armele, şi să beţi, şi să mâncaţi şi să vă veseliţi".

Şi şezù acolo un an cu împărăteasa lui Ruxandra şi împărăţiră bine, dulce şi frumos cu toţi Macedonenii şi Râmlenii, cu Egiptenii şi cu Perşii, şi fură toţi fraţi în bucurie, şi acolo puse împărat pe Filon în Persida cetate, şi strigă apoi gătire de războiu, şi de cale îndelungată, şi mână pe la toate ţările să vie toţi craii şi voivo-

zii cu oştile la Persida cetate, iară Alexandru se gătì de războiu cu toate oştile.

Alexandru se ridică cu oştile lui şi le scrise şi află zece mii de mii de călăreţi şi patru mii de mii de pedestraşi. Şi încărcară o mie de mii de cămile cu bucate şi luară două sute de mii de catâri de toată treaba oştilor, şi zece mii de lei, şi zece mii de pardoşi, şi o mie de căpăi şi zece mii de bivoli, şi o sută de mii de boi, şi o sută de mii de berbeci, şi merseră spre Cris împăratul; şi nu vru să se închine, şi dete Alexandru drumul oştilor şi-l bătură, şi-i sparseră cetatea, şi pierì şi el, şi-i prădară ţara toată, şi atâta aur şi argint aflară, cât se săturară toate oştile de avuţia lui Cris împăratul.

De acolo purcese spre răsărit şi multe ţări bătù şi îngenunche mulţi domni, şi merse înainte până ce ieşì din lume şi ajunse la pustie, la locul gadinelor sălbatice. Şi merseră mai înainte până ajunseră la o ţară; şi le ieşiră înainte nişte muieri sălbatice, şi deteră prin oaste tare cu lemne şi cu pietri; şi le bătù Alexandru, şi pie-

riră de acelea douăzeci de mii, şi erau păroase ca porcii şi ochii ca stelele.

De acolo merse Alexandru cincizeci de zile, şi ajunse la o ţară cu năsip. Acolo locuiau furnicile în pământ; şi peste noapte ieşiau din ascunzişuri şi luau pe om şi-l băgau în găurile lor de-l mâncau. Auzind de asta, Alexandru porunci să secere paie şi să le aprindă la găurile lor. Şi aşà făcură, şi pieriră multe, şi trecură ţara lor în zece zile.

De acolo mai merse Alexandru înainte până ajunse la ţara piticilor. Aceştia erau cât cotul de înalţi şi ieşiră mulţi la Alexandru şi-i aduseră plocon frumos, finice şi miere multă, şi ziseră: „Împărate! noi suntem nişte oameni neputincioşi şi ticăloşi, cum ne vezi împărăţia ta, şi te milostiveşte spre noi“. Iară Alexandru zise: „Să nu-i bănuiască nimeni“. Ei iară se plânseră şi ziseră: „Împărate, avem supărări de cocori, că vin la noi şi ne mânâncă poamele, hrana noastră, şi ne batem cu ei; ci uneori ne birue ei, alteori îi biruim noi. Iară Alexandru puse tabăra acolo, şi le făcù cetate tare, şi le puse şi împărat dintre

ei şi-l învăţă a-i judecà. Şi le zise: „Să-şi facă arme, arce şi săgeţi, să se apere de cocori“. Şi luă dela ei miere multă şi finice cât ajunse oştilor într'un an.

Şi mai merse Alexandru înainte, şi ajunse la un câmp mare şi frumos, cu apele dulci; şi erau într'acel câmp oase multe de oameni. Şi văzură un stâlp mare de piatră, poleit cu aur, şi erà Sahnos împăratul săpat în stâlp, şi erà scris cu slove elineşti; şi alergă Alexandru la stâlp şi slovele aşa ziceau: „Eu Sahnos împăratul, fost-am a toată lumea împărat, şi vream să merg la Raiu şi până aicia venit-am şi aicia ieşiră oameni sălbatici fără veste şi mă uciseră cu totul, şi cine va vrea să meargă la Raiu, până aicia să vie, şi de aici să se întoarcă îndărăt că va pierì“. Alexandru învălì stâlpul cu plaşca, să nu cetească nimenea, să se sperie oastea lui. Macedonenii întrebară, ce sunt acele slove? El răspunse: „Spune că înainte este o ţară dulce!“ Şi merseră până la un munte mare şi zise Alexandru, să puie tabăra acolo să se odihnească oştile. Şi făcură întăritură de cătră munte. În

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ziua aceea, zise Alexandru să se gătească oştile de răsboiu, iară el cu ceata lui se duse la pădure, şi văzù un om sălbatic care stà sumeţ şi nu fugeà. Alexandru porunci de-l loviră doi călăreţi cu sulițele. El începù a sbierà tare, şi îndată ieşiră oameni sălbatici ca frunza şi ca iarba, toţi cu pietri şi cu lemne, şi deteră prin oaste foarte tare. Alexandru fugì din pădure afară, şi ieşiră sălbaticii la câmp, iar Antioh îi luă cu oastea de cătră pădure, iară sălbaticii sfârşiră lemnele şi pietrile, şi-i tăià oastea cumplit de zăceau ca snopii. Şi aveau năravcă, dacă se vedeau crunţi se mâncau, unul pe altul. Alexandru îi biruì şi pieriră din ei o sută de mii, iară de ai lui Alexandru cincisprezece mii.

Iară a doua zi veniră voivozii la Alexandru, şi strigară: „Împărate, dară nu ne ajunge cât ne-am bătut cu împăraţii din lume? şi am pierit acolo şi am luat împăraţii destule ca să ne odihnim, iară acum ne aduseşi la pustie, să pierim de oameni sălbatici?“ Iară Alexandru zise: „O dragii mei Macedoneni, şi voi fraţilor? cred, multe răsboaie am bătut, iară acum puţin să

ne ostenim şi iară o să ne întoarcem la lume; ci dumneavoastră de m'aţi urât, ucideţi-mă, de veţi puteà împărăţi fără de mine!“ Voivozii ziseră: „Ce vom face? fie cum vrei tu, sau vom pierì cu tine toţi sau nu vom pierì“.

Şi trecură ţara sălbaticilor în cincisprezece zile, şi ajunseră la o ţară bună şi frumoasă şi văzură doi stâlpi de piatră poleiţi cu aur şi erà săpat într'ânşii obrazul lui Eraclie împăratul, şi al Semiramidei împărătesii. Şi merse Alexandru la stâlp şi văzù slove elineşti şi spuneà acolo pricina lor, cum au ieşit din lume pentru fărădelegile oamenilor, şi acolo împărăţit-au patruzeci de ani, şi s'au sfârşit aşa. Alexandru plânse şi zise: „O fericite Eraclie!“

Şi mai merse înainte, şi ajunse la curţile lui Eraclie pustii, şi erau împodobite tot cu pietri scumpe şi poleite cu aur, şi erau acolo nişte pomi frumoşi şi dulci ca zăharul, şi murmurà un izvor cu apă rece.

Şi de acolo purcese Alexandru înainte şapte zile şi ajunse la o apă mare şi lată, şi se vedeà de ceia parte

țară cu oameni, și puse tabăra acolo și făcură luntre. Alexandru zise să meargă acolo, iară Ptolomeu răspunse: „Alexandre! nu vei merge acolo, că nu știi ce ți se va întâmplà, ci voiu merge eu mai întâiu, și voiu vedeà, și voiu venì de-ți voiu spune“. Alexandru zise: „O dragul meu Ptolomeu! dară de vei pierì acolo, ca tine unde voiu găsì?“ Ptolomeu răspunse: „De voiu pierì eu acolo, altul ca mine pune-vei în loc, iară de vei pierì tu, altul ca Alexandru nu vom găsì în toată lumea?“ Și intră Ptolomeu în luntre cu șapte voinici, și se duse la ostrov și găsì oameni doi. Deci se întoarse și spuse lui Alexandru. Iară Alexandru intră în luntre cu toți boierii, și trecură la ostrov, și ieșiră înaintea lui Alexandru oameni mulți despoiați și grăiră: „Împărate Alexandre! ce ai venit la noi? și ce ai de a luà dela noi? că suntem niște goi și niște săraci și ne hrănim dintru acești pomi până sunt, alta nu mai avem nimic?“ Alexandru zise: „N'am venit să iau dela voi nimic, ci numai să văd ce oameni sunteți, și cum trăiți și de unde ați venit aici, și cum știți

numele meu?“ Ei grăiră: „Împărate, noi suntem dela țara grecească și am avut împărat elinesc dela Macedonia, pe Eraclie împăratul, și împărătească pe Semiramida, și văzând ei acolo atâta strâmbătate și răsboaie, și multe bazaconii și sânge vărsat, cugetară să iasă dintr'acea țară și făcură zece mii de corăbii, și au ales tot oameni buni și drepți, și-i băgară în corăbii, și plecară pe mare, și au umblat pe mare un an, și au ieșit unde erau curțile și făcură țară bună și dulce: și au ars corăbiile, și au împărățit patruzeci de ani tot bine și frumos în țară. Și ei muriră, iară noi rămaserăm fără de împărat și puserăm doisprezece filozofi să ne judece; iară noi n'am ascultat, și am luat iară răutățile noastre, și se mănie Dumnezeu pe noi, și trimise oameni sălbatici de ne bătură, și ne uciseră, și ne stricară țara și nu puturăm trăi acolo de ei, că ne mâncau feciorii și pe noi; și câți am rămas am venit aici într'acest ostrov. Ne hrănim cu poame de aceste, și noi nu avem alt ce-ți da nimic, dar îți vom da șapte filozofi dela noi, că îți vor trebui de aici înainte până la

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ivant, că ei ştiu calea până acolo". Alexandru luă şapte filozofi, şi zise: „Adevărat, că mai cinstit lucru nu este în lume, şi mai scump şi mai curat, decât omul procopsit la învăţătură". Şi se întoarse la tabără şi zise: „Omul cărturar este vistier desăvârşit".

De acolo merse cincisprezece zile şi ajunse la o ţară cu oameni cu şapte picioare şi cu şapte mâni; şi se izbiră cu putere în oastea lui Alexandru şi pieriră din ei mulţi, şi pe mulţi îi prinseră vii; şi lui Alexandru îi erà voia să-i scoată la lume ca pe o minune, numai că nu ştia care erà mâncarea şi beutura lor, şi din această pricină au pierit de foame.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi trecù ţara lor în zece zile, şi mai merse şi ajunse la o ţară cu oameni cătcăuni, dinainte cu obraz de om, grăind omeneşte, iar îndărăt cap de câne, lătrând câneşte. Alexandru ucise mulţi dintr'ânşii, şi trecù ţara lor în şapte zile.

Şi mai merse înainte şi ajunse la o apă mare, şi puse tabăra acolo; şi murì un cal al unui voinic şi-l aruncară în apă de-l mâncară racii. Iar

peste noapte începură a ieşì racii aceştia, şi luau omul, îl vârau în apă, şi nu puteà scăpà din gurile lor. Aflând de asta, porunci Alexandru să se sape gropi adânci, şi să le astupe cu paie; şi aşà făcură; iară într'o noapte ieşiră raci mulţi, şi căzură în gropi şi nu mai puteau să iasă, iar la ziuă uciseră mulţi fără seamă şi-i mâncară oştile.

De acolo merse mai înainte şapte zile şi ajunse la un munte mare şi înalt, şi văzù un om mare legat de munte cu verigi de fier, şi erà lung de o mie de coţi, şi când plângeà, glasul lui se auzià cale de trei zile şi nu se apropià de el nimenea. Şi mai merse înainte cincisprezece zile şi ajunse la o apă mare şi de ceia parte erà ţară cu oameni; şi ziseră filozofii: „Acolo este Macaron". Şi făcură luntre, şi intră Alexandru în luntre cu zece boieri de ai lui şi luă galbeni şi pâne curată şi vin roşu, şi trecù de ceia parte şi văzù pomi înalţi şi frumoşi şi poame dulci ca zăharul, şi frumoase, şi erau fântâni reci sub pomi şi apele reci şi dulci ca zăharul, şi prin pomi erau pasări mândre şi cân-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tau niște cântece frumoase, ca niște fete, și erau unele albe, altele roșii, altele negre, altele verzi și mohorâte. Și se întâmpină cu un om gol și zise Alexandru: „Pace ție, frate!“ El răspunse: „Pentru toate bucuriile“. Și vru Alexandru să mai grăiască cu el; iar el zise: „Pasă înainte, că vei grăi cu împăratul nostru Ivant, și-ți va spune tot ce dorești“. Și merse Alexandru înainte, și găsì pe Ivant șezând în scaun de aur, cu cunună de aur în cap, și gol subt un pom înalt și cu de toate felurile de poame într'însul, și sub picioarele lui erà apă ca aurul, și fierbeà în fântână. Iar dacă văzù Ivant pe Alexandru, clătină cu capul și zise: „O, Alexandre împărate, din lumea ticăloasă și nevolnică! Toată lumea vei luà, și la moșia ta nu te vei mai întoarce, și te vei suì până la cer, și până la iad te vei coborî“. Alexandru sărută mâna lui Ivant, iară Ivant sărută pe Alexandru pe cap și-l puse în tron lângă el. Alexandru zise lui Ivant: „De ce îmi grăiești aceste cuvinte?“ El zise: „Nu trebuiește a repetà omului înțelept cuvinte înțelepte!“ Iară Alexandru zise: „Do-

resc, de-ți va fi voia, să-ți aduc plocon de ce se găsește la noi!“ El zise: „Aduceți-mi!“ Și aduseră o tipsie plină de galbeni și pâne curată, și vin roșu. Ivant zise: „Nu ne e dat nouă să mâncăm, ci vi-e dat vouă să mâncați; ci deșertați clondirul, și aduceți-l la mine să vă dau eu plocon!“ Și luă Ivant clondirul și-l umplù cu apă de sub picioarele lui, și-l dete lui Alexandru, și zise: „Ține Alexandre, plocon dela mine“. Alexandru zise: „De ce treabă este aceasta?“ „Când îmbătrânește omul, să se scalde cu de această apă și va întineri de va fi ca de treizeci de ani“. Alexandru pecetluì clondirul bine, și-l dete aprodului, și așà cugetà întru sine: „De voiu îmbătrânì, mă voiu scăldà, și voiu întinerì, și nu voiu mai murì“. Apoi Alexandru zise iar: „O, fericite Ivantie! spune-mi dară, voi de unde ați venit într'acest ostrov?“ Ivant zise: „Când a zidit Dumnezeu pe moșul nostru Adam, l-a așezat în Raiu; și a greșit el lui Dumnezeu, și l-a scos din Raiu; și ieșì Adam și cu moașa Eva; și au venit întâi aicia și făcură doi feciori. Adam căutà pururea spre Raiu și

BCU Cluj / Central University Library Cluj

plângeà cu jale de lipsirea Raiului; iară feciorii lor, Cain şi Avel, se învrăjbiră, şi ucise Cain pe Avel, şi plângeau Adam şi Eva cu mare jale. Şi după aceea făcură şi un alt fecior, om bun şi drept, pe nume Sit; şi şezù Adam aici cinci sute de ani, şi însură pe Sit şi făcură şi feciori, iară apoi trimise Dumnezeu pe îngeri de-i zise lui Adam să iasă de aici şi să meargă la lume, acolo unde locuiţi voi. Şi ieşì Adam şi Eva şi cu alţi feciori şi nepoţi ai lui cincisprezece mii de oameni, iară Sit rămase aici, şi noi din Sit ne tragem". Alexandru zise: „O fericite Ivantie! dară voi în ce Dumnezeu credeţi? şi cui vă închinaţi?" Ivant zise: „Noi credem în Savaot Dumnezeu, şi nouă ne este cugetul tot la Dumnezeu, şi dacă murim noi mergem într'alt loc mai bun decât aici!"

Alexandru zise: „O fericite Ivantie! spune-mi, dela ostrov ce este înainte?" Ivant răspunse: „Este Raiul ocolit cu apă şi zidit cu aramă, şi acoperit cu foc, şi pe poartă stau Heruvimii şi Serafimii de foc, şi strălucesc ziua şi noaptea necontenit". Alexan-

dru zise: „Dară puteà-voi vedeà Raiul?“ Ivant zise: „Nu poate vedeà trupul ci numai sufletul. Ci vei merge aproape de Raiu, şi-ţi vor ieşì îngeri înainte şi-ţi vor spune toate“. Alexandru zise: „De nu mi-ar fi de Macedoneni, eu aş rămâneà aici cu voi şi aş vieţuì viaţa voastră cea îngerească“. Ivant zise: „Pasă la lume, Alexandre, că te aşteaptă împărăţia lui Por împăratul, şi tot pământul îl vei luà şi în pământ întrà-vei!“ Şi plânse Alexandru, şi se sărută cu Ivant împăratul, şi-l sărutară toţi negomândrii până ieşì din ostrov, şi se iertară cu el. Şi merse Alexandru la tabără, şi spuse tot ce văzuse şi ce auzise.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru purcese apoi cu oştile la ostrovul muierilor şi trecură pe lângă cetate, şi într'ânsa nu căută, că numai Dumnezeu poate căutà acolo. Şi de acolo merse zece zile, şi ajunse la un câmp frumos plin de mândre flori ce miroseau ca tămâia şi ca smirna, şi ca livantul, şi erau unele albe, altele nègre, altele roşii, altele verzi, vinete, mohorîte şi galbene ca aurul. Şi căută Alexandru spre rà-

sărit; și văzù porțile Raiului și spre porți văpaie de foc, și stà Raiul sus ca un munte, și se vedeau pomii Raiului înalți fără seamă. Și mergeà Alexandru înainte și căutà spre câmpii Raiului dela cincisprezece mile depărtare; și ieșiră înaintea lui doi îngeri și ziseră: „Alexandre! stai pe loc! să nu mai mergi înainte, că este loc sfânt, și te vor arde Heruvimii și Serafimii din Raiu, ci te întoarce la lume că o să iai împărăția lui Por împăratul“. Alexandru zise: „Doamne! pe unde voiu ieși la lume?“ Îngerii ziseră: „Iată că ies patru râuri din Raiu, unul Tigrul, altul Eufrat, altul Filon, altul Geon; și pe Eufrat să mergi, că te va scoate la lume, și vei vedeà și alte minuni, iar aici nu zăbovì“. Alexandru stătù cu oștile, și zidiră stâlp de piatră, și-l poleiră cu aur, și scrise el în stâlp cu slove elinești: „Iată, eu Alexandru, împăratul a toată lumea, până aici venit-am cu oștile mele, și-mi ieșiră doi îngeri înainte de mă opriră aici, și mă certară să nu mai merg înainte că voiu pierì, deci de acì mă întorsei în lume“.

De aici se întoarse Alexandru că-

tră lume și ajunse la un iezer frumos și puse tabăra acolo; și luă un bucătar un pește și-l băgă în iezer să-l spele, iară peștele fugì în apă; și merse socaciul la Alexandru și-i spuse. El zise oștilor; „Să-și scalde toți caii, ca să fie toți sănătoși și tari“.

Și merse înainte numai șapte zile și ajunse la o peșteră mare și întunecată și puse tabăra acolo, și zise Alexandru: „Să încalece toți voinicii pe iepe și să lege mânzii la gura peșterei“. Și așa făcură, și intră Alexandru în peșteră și strigă pristavul în peșteră: „Tot voinicul să scoată ceva din peșteră: pământ, pietriș, lemne, sau ce va găsì, și cine va scoate puțin, căì-se-va, și cine va scoate mult, iară căì-se-va“. Și umblară în peșteră o zi și o noapte și scoaseră iepele din peșteră afară la mânzi, și scoaseră aur și argint mult și pietrii nestimate, și zise Alexandru: „Să împărțiți toți frățește“. Deci ceice n'au scos nimic căìtu-s'au, și ceice au scos mult încă s'au căit, căci împărțiră cu ceice n'au scos nimic.

De acolo merse cinci zile, și ajunse la un iezer cu apă limpede și dulce

ca zăharul, și puse tabăra acolo. Alexandru merse la iezer să se scalde și intră în iezer, iară un pește mare sări și se repezì la Alexandru să-l mănânce. Alexandru văzù peștele și fugì iute afară la uscat. Apoi se întoarse la el, cu oșteni, și-l împresură și-l ucise. Și erà peștele cu solzi de aur, și-l spintecară, și găsiră în inima lui o piatră nestimată, și erà mare cât un ou de gâscă, și o puseră în suliță și luminà ca soarele prin tabără. Iară peste noapte ieșiră din apă niște fete frumoase cu părul până la pământ, și umblau prin mijlocul oștilor, și plângeau niște plângeri minunate ca niște glasuri ciudate, și grăiau: „O dragul nostru împărate, cum te ucise Alexandru împăratul!“ Și cu mare jale plângeau.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De acolo merse o sută de zile și ajunse la o biserică ce se numeà Hramul-Soarelui. Și merse Alexandru la acea biserică și se închină lui Savaot Dumnezeu, și văzù acolo scripturi, și cetì Alexandru slovele și ziceau așa: „Să știi, Alexandre, că vei luà toată lumea și de moarte nu vei scăpà, că te vor otrăvì ceice slu-

jesc ție!“ Alexandru se clătì foarte și mult plânse și zise: „O moarte necredincioasă! și lume înșelătoare! cum mângăi pe oameni, și apoi îi bagi curând sub pământ pe toți“.

De acolo merse zece zile, și ajunse la o țară cu niște oameni cu un picior și cu o mână și cu un ochiu, și cu coadă de oaie, și prinse Alexandru mulți din ei, și grăiră: „Împărate Alexandre, milostivește-te spre noi, că suntem niște oameni mișei, cum ne vezi împărăția ta!“ Și se milostivì Alexandru, și îi iertă și le dete drumul. Și merse Alexandru pe o vale și erà trist, pentru moartea lui. Iară acei oameni se suiră într'un munte înalt, și strigară: „Împărate! cum fuseși de înțelept, și noi te înșelarăm“. Iar Alexandru stătù, și erau zece zile de când nu râsese, că erà pentru moartea lui scârbit; atunci râse și zise: „Întrebați, cum m'au înșelat?“ și strigară de jos și răspunseră de sus, grăind: „Carnea noastră e mai dulce decât toate cărnurile, și picile noastre nu le taie sabia nici trece săgeata printr'ânsele, și mațele noastre sunt pline de mărgăritare și de pietri scumpe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

şi în inima noastră este piatră nestimată ca un ou de gâscă". Iară Alexandru zise: „Adevărat că toată pasărea pe limba ei piere!" Şi porunci Alexandru: „Ocoliţi muntele călăreţii, iară pedestraşii să se suie în munte cu ogari şi cu lei şi cu pardoşi!" Şi aşà făcură. Şi prinseră vii o sută de mii de aceia, şi zise să-i jupoaie, şi-i jupuiră pe toţi, şi mâncară Tătarii carnea.

De aici ajunseră la hotarul lui Por împăratul; iară Por împăratul auzì că vine Alexandru spre el, şi scrie carte: „Eu Por, împăratul a toată lumea, celce luminez ca soarele, întocmai ca Dumnezeu, scriu ţie, Alexandre. Au te-ai sumeţit că ai biruit pe Darie, şi i-ai luat împărăţia? Să ştì că cu acea nebunie, şi cu sumeţia ta pierdevei capul tău, oştile tale şi ţara ta! Dară nu socoteşti tu, că dinaintea mea nu vei scăpà nici în Macedonia, nici în toată lumea? Ci-ţi socoteşte nebunia ta, şi-ţi cere iertăciune dela mine, şi-ţi voiu iertà greşala ta, şi te întoarce în Macedonia şi-mi trimite haraciurile dela toate ţările câte ai luat. Iară de nu vei face aşà, nu vei scăpà dinaintea mea nici în Ma-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cedonia, nici în toată lumea". Alexandru cetì cartea şi clătì cu capul, şi scrise altă carte lui Por: „Eu Alexandru, împăratul peste toţi împăraţii, şi a toată lumea împărat, nu cu vrerea mea, ci cu voia lui Dumnezeu Savaot, scriu ţie, Por împărate, sănătate. Tu te lauzi mie, şi zici că m'am sumeţit pentru Darie; iară Darie încă se potriveà lui Dumnezeu ca şi tine, iară Dumnezeii lui nu-l ajutară. Şi să ştì că am mers şi până la Raiu, şi acolo am găsit pe Ivant împăratul, iar el îmi spuse mie că Dumnezeii voştri sunt toţi în Iad, de se muncesc cu Darie împreună într'un loc. Şi cum nu ajutară lui Darie, aşà nu-ţi vor ajutà nici ţie. Şi tu te potriveşti lui Dumnezeu din cer, iară mai apoi nici unui om nu te vei împotrivì că eu nu pot fugì de tine, ci eu vin la tine cu toate oştile mele, iară tu să ieşi cu toate oştile tale, şi cu toată sila ta". Şi trimise cartea lui Por împăratul. apoi scrise altă carte la mumă-sa Olimpiada, şi la dascălul său Aristotel: „Eu Alexandru, împărat peste toţi împăraţii, scriu la muma mea Olimpiada şi la dascălul meu Aristotel. Multă

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sănătate și viață trimit dumniavoastră, și să mă iertați că în cinci ani carte nu v'am putut trimite, că ne-am depărtat, și am trecut pustii și codrii, munți înalți, de ne-am bătut cu oameni sălbatici, și am mers la oameni cât cotul de mari și am ajuns la împărăția lui Eraclie împăratul, și am mers până la Macaron, la Ivant împăratul, de am grăit cu el, și mi-a spus că Dumnezeii elinești sunt toți jos în Iad de-i muncesc toți dracii; și am mers aproape de Raiu, și am văzut pe poarta Raiului stând Heruvimii și Serafimii, jos, străjuind Raiul; și-mi ieșiră înainte doi îngeri de mă certară, să nu mai merg înainte, și m'am întors dela Raiu, pe apa Eufratului, de am ieșit la lume. Și acum sunt pe hotarul Indiei, și voiu să mă bat cu Por împăratul. Și trimiteți-mi și voi carte."

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Por împăratul strânse oștile, și sila lui toată, și găsì opt mii de mii de pedestrași și o mie de lei învățați la războiu. Și auziră Macedonenii și Perșii de atâta silă a lui Por, și se spăimântară, și se sfătuiră să prindă pe Alexandru, și să-l deà lui Por, iară ei să-și ceară iertăciune. dela Por, și

să se întoarcă în Macedonia, şi Perşii în Persia. Ptolomeu auzì aceste toate şi merse la Alexandru, şi-i spuse, iară Alexandru chiemă pe Macedoneni, şi zise tuturor oştilor: „Oh! dragii mei viteji de toată lumea! înţelepţi şi viteji Macedoneni! socotiţi, fraţilor, cum luarăm toată lumea şi sila lui Darie sparserăm, şi multe puteri băturăm, iară astăzi voi vă spăimântaţi de nişte neharnici şi înfricoşaţi Indieni. Cred că Por nu ne va mâncà, cum vă pare vouă; iară dumniavoastră de m'aţi urât, ucideţi-mă; de vă pare că vă face Por vr'un bine, să mă pierdeţi pentru binele vostru. Însă mie aşà îmi pare, că de veţi pierde pe Alexandru, nici voi nu veţi mai vedeà Macedonia, că vă vor gonì toate neamurile, şi limbile, şi toate ţările vă vor ucide şi nu veţi rămâneà nici unul până la Macedonia. Dară nu socotiţi că de vom bate noi pe Por, curând veţi vedeà Macedonia; şi de nu veţi merge voi spre Por eu voiu merge singur de mă voiu bate cu el, şi de-l voiu bate eu, voiu fi împărat a toată lumea, iară de mă va bate el, toţi veţi pierì cu urgie.“ Iară Macedonenii, dacă auzirà,

ziseră aşà: „Alexandre! noi toţi vom pierì cu tine; ci să ştii că nu este vina noastră, ci aceasta o făcură Perşii, că sunt vecini cu Indienii". Iară Alexandru se mâniè pe Perşi şi le puse învelituri pe cap şi le făcù haine muiereşti; şi până astăzi aşà au rămas.

Deci Alexandru porunci scrierea oştilor şi află zece mii de mii de călăreţi, şi patru mii de mii de pedestraşi; şi trimise carte lui Filon la Persida, şi la împărăteasa lui Ruxandra: „Eu Alexandru împăratul scriu la dragul meu prieten Filon şi la draga mea împărăteasă Ruxandra, sănătate şi voie bună. Şi în ce ceas veţi vedeà carteà mea, să purcezi Filoane, cât mai curând cu oştile tale spre India, că voiu să mă bat cu Por împăratul; şi să vii ziua şi noaptea şi să-mi trimiţi carte înainte, să ştiu pe unde eşti şi când vei sosì la noi cu oştile!" Şi trimise la Filon vestitori cu cartea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Por se sculă cu oştile lui şi întâmpină pe Alexandru: şi puse Por înainte zece mii de lei, iară Alexandru o mie de bivoli şi o mie de tauri; şi se loviră leii cu bivolii şi se deteră într'o parte, iară oştile se loviră în faţă,

Alexandru lovì oştile lui Por de trei părţi, şi deteră în tâmpine şi în trâmbiţe, şi se tăiară toată ziua până seara, şi se dete Por îndărăt; şi pieriră acolo Indieni patru mii de mii, şi de-ai lui Alexandru zece mii. Iară Por împăratul, dacă văzù cât a fost războiul de crâncen, îşi chiemă boierii lui, şi zise: „Oh, dragii mei viteji! acum ce voiu face? că iată ne băturăm şi cu Alexandru, şi nu-l puturăm biruì.“ Ei ziseră: „Să aducem elefanţi, să facem poduri pe ei şi să urcăm pe unul câte douăzeci de arcaşi, şi să-i punem înainte. Deci puseră câte douăzeci de arcaşi pe o sută de elefanţi, şi-i aşezară înainte, şi plecară la războiu. Alexandru puse înainte o mie de cămile tot cu clopote, şi două mii de catâri tot cu clopote; iară elefanţii se spăimântară de vuet şi săriră înapoi şi loveau oastea lui Por, şi se rupseră podurile, şi omorâră pe toţi arcaşii. Iară oştile se loviră în faţă şi se tăiară până seara, şi se dete Por înapoi şi trecù apa Eufratului, şi puse tabăra acolo şi sparseră podurile; şi pieriră acolo de-ai lui Por patru mii de mii, şi de-ai lui Alexandru zece mii.

BCUCluj / Cota: I Veneţia - Filiala Cluj

Filon sosì cu oastea lui odihnită, o sută de mii, şi aduse şi o sută de mii de cămile, încărcate de bucate, să fie toată treaba oştilor, şi o sută de mii de catâri tot cu galbeni, şi cu taleri, să deà oştilor, şi-i aduse stema de aur, dela împărăteasa lui. Alexandru se veselì dinpreună cu toate oştile la sosirea lui Filon, şi zise Filon: „Alexandre împărate! nu trebuie să stai, şi să aştepţi pe Por, că Por cât stă tot gândeşte şi se găteşte, şi vin oştile din toate părţile; ci mă lasă pe mine cu oastea mea cea odihnită să-l lovesc cum ştiu“. Alexandru zise: „Dară apa Eufratului cum o vei trece?“ Filon răspunse: „Cum vei vedeà împărăţia ta!“ Alexandru zise: „Pas cu Dumnezeu!“ Şi zise Filon: „Tot călăreţul să puie câte un pedestraş călare după el!“ Şi aşà făcură. Şi pe când şedeà Por la masă să prânzească, Filon dete în Eufrat cu oştile, repede, iară apa ieşì toată pe uscat, şi cei dintâi se udară, iar cei dinapoi trecură pe uscat, şi loviră pe Por fiind la masă, fără de veste; şi începură a se tăià. Iară Alexandru dacă văzù aşà, făcù şi el ca şi Filon, şi trecù apa; şi loviră pe

Por de trei părți, și se bătură până seara; și începură Indienii a se risipì. iară Macedonenii a-i gonì și a-i tăià cum se taie; iară Por plecă a fugì la India cetate, și plângeà cu amar, și grăià: „O vai de mine! nevoiașul de mine! cum puternicii căzură și neputernicii se ridicară! Cum Macedonenii veniră spre Darie, și-l uciseră, și la mine veniră și mi se puseră ca scaiul în cap, și sila mea o sparseră, și nici apa Eufratului nu-i putù oprì!“

Și se duse Por la cetatea sa; iară Alexandru îi goneà oștile, și mulți pieriră și pe mulți prinse vii, și pe toți îi iertà.

Alexandru căzù pe hotarul lui Por, și zise; „Să prade țara lui Por!“ Iară Por împăratul trimise cărți pe la toate limbile păgâne, la douăzeci și patru de limbi, la răsărit: „Scriu eu, Por împăratul, la ai mei frați și buni prieteni. Și să știți că au venit Macedonenii și m'am bătut cu ei de trei ori și mă biruiră, și puterea mea sparseră; și vă rog, fraților, să-mi veniți întru ajutor, că de mă vor bate pe mine, nici voi nu veți scăpà dinaintea lor; și să săriți cât mai curând!“ Limbile, dacă

auziră aşà, săriră în ajutor, şi merseră la Por împăratul cu patru mii de oameni. Iară Alexandru trimise pe Filon cu carte la Por: „Scriu eu Alexandru, împăratul peste toţi împăraţii, ţie, Por împărate, sănătate. Şi să ştii că capul plecat nu-l taie sabia niciodată. Aşa tu închină-te mie şi să fi în pace, şi-ţi ţine împărăţia, şi-mi trimite haraciu şi oaste pe an; iar de nu vei face aşa, noi să ne batem amândoi, căci ţie nu-ţi este milă de Indieni, iar mie îmi este milă de Macedoneni; căci este şi păcat să moară toţi viteji pentru noi, ci să ieşim amândoi din tabără singuri, şi să steà oştile pe loc, până ne vom bate amândoi, şi de mă vei bate, tu vei fi împărat a toată lumea, iară de te voiu bate eu, voiu fi împărat a toată lumea!“ Filon merse sol la Por şi-i zise Por: „Tu eşti Filon?“ El răspunse: „Eu sunt“. Por zise: „Filon, închină-te mie căci de astăzi Alexandru ucis este de mine; iar tu te închină mie, şi să-ţi dau fata mea, şi din împărăţia mea jumătate!“ Filon zise: „Nici lumea toată nu mă va despărţi de dragostea lui Alexandru!“ Por zise:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Pasă și spune lui Alexandru să iasă să ne lovim amândoi, cum a zis el, și să steà oștile pe loc!“ Și merse Filon la Alexandru și spuse că Por este gata să se lovească. Alexandru întrebă: „Ce viteaz este Por?“ Filon zise: „Are trupul de cinci coți dar este putred; iar bun viteaz este; ci pasă, Alexandre, că-l vei bate, că norocul tău mare este și Dumnezeu Savaot puternic este!“ Alexandru îngenunchiè și să rugă lui Dumnezeu și zise: „Dumnezeul tuturor Dumnezeilor cela-ce te măresc Heruvimii și Serafimii, Savaot Dumnezeu, ajută-mi astăzi împotriva lui Por împăratul.“ Și își luă platoșa și își puse coiful în cap, apucă sulița, și încălecă pe Ducipal, și ieșì din mijlocul oștilor. Și se întâlnì cu Por; și se isbiră cu sulițele și se frânseră sulițele, și scoaseră buzduganele, și se loviră de câte zece ori în cap. Por scoase sabia. Alexandru stătù și grăì: „Por împărate! cred că noi n'am grăit așà“. Por stătù și zise: „Cum?“ Alexandru zise: „Să steà oștile pe loc, până ne vom bate amândoi“. Por se întoarse înapoi, să certe oștile; iar Alexandru strânse pe

Ducipal şi scoase pumnalul, şi-l lovì subsuoară prin încheieturile cămeşii de zale şi-l junghie pe Por, iar Ducipal luă pe calul lui Por cu gura de ceafă, şi-l răsturnă jos; iar Por căzù de pe cal; şi murì acolo Por împăratul. Iar Indienii, dacă văzură aşà, plecară a fugì, iar Alexandru a-i gonì, şi-i tăià cum se taie. Şi pieriră acolo Indieni trei mii de mii, şi ceilalţi se închinară lui Alexandru; iar limbile păgâne fugiră şi scăpară prin ţările lor.

Pe Por împăratul îl puse Alexandru în căruţa lui cea de aur, şi-l duse la cetatea lui în India, cu toate oştile. Iar împărăteasa lui Por ieşì înainte cu zece vlădici, şi cu zece mii de popi, şi-şi sfâşie împărăteasa lui Por mantaua până la pământ, şi se despletì, şi cu zece mii de fete tot despletite, plângeà cu jale mare. Alexandru poruncì de-i puseră lui Por stema în cap şi-l aşezară în patul de aur, şi-l duseră în cetatea lui, şi-l îngropară cu cinste mare, învălit cu caftan de aur; şi se săvârşì Por în luna lui Iunie, în a douăzeci şi şaptea zi, în India, în scaunul lui. Şi erà cetatea lui Por de patru ori cât bate săgeata, şi păreţii tot po-

leiți cu aur, și acoperemântul cu aur, și trei sute de stâlpi de marmură tot poleiți, și patru mii de pietri nestimate, de luminau toată noaptea ca soarele, și alte câte n'am putut scrie, nici n'am văzut nicăirea, și nu va fi auzit nimenea, nici cu mintea va fi gândit. Și începură a scoate visteriile lui Por, și scoaseră o sută de mii de cai hrăniți arăpește, o sută de mii de cai indienești tot cu țoluri de mătase, și scoaseră zece mii de lei tot cu zgarde de aur, și douăzeci de mii de lei tot învățați, și douăzeci de mii de pardoși, și scoaseră zece mii de săbii ferecate cu aur, și scoaseră o sută de mii de blide de aur, și scoaseră o sută de mii de potire de aur, și scoaseră o sută de mii de elefanți, și două sute de mii de cămile, și două sute de mii de catâri, și o sută de mii de boi de înjugat, și douăzeci de mii de șoimi scriptori, și zece mii de ogari, și cinci mii de case pline de galbeni, și zece mii de case pline de argint. Și șezù Alexandru acolo un an, și se veseliră Macedonenii cu Indienii ca frații, și dete împărăția Indiei lui Antioh voivodul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru plecă cu oştile spre ţara Amazoanelor, şi acolo împărăţià o muiere peste muieri, iar bărbaţii erau afară din cetate, şi robiau ei muierilor, şi le luau dijmă şi dări. Şi pe împărăteasa o chemà Talistradà. Alexandru trimise sol şi scrise carte aşà: „Eu, Alexandru, împăratul peste toţi împăraţii, scriu ţie, împărătească Talistradă, sănătate. Şi să ştii că am luat împărăţia lui Darie şi a lui Por, şi până la voi am venit cu puterea mea să-ţi zic ţie să te închini mie, şi să-mi trimiţi haraciu şi oaste pe an, şi să fii în pace pe moşia ta, iar de nu vei vreà să faci aşà, eu voiu venì la voi şi mult rău vă voiu face“. Talistrada cetì cartea şi scrise alta lui Alexandru aşà: „Eu, Talistrada, împărăteasa Amazoanelor, scriu la marele împărat Alexandru, sănătate! Şi să ştii cum ne este vieaţa noastră: noi avem cetatea în Ostrov, şi noi muierile în Ostrov locuim, iar bărbaţii noştrii şed afară şi lucrează, şi cât agonisesc ei, noi luăm; şi vin la noi de şed cu noi treizeci de zile şi atuncea ne măritàm, şi însurăm, şi apoi iar se duc la ţară; iar eu am oaste cincizeci de mii de

muieri călărețe, cu sulițe, și douăzeci de mii de pedestrașe, cu săgeți, și cine vine la noi, ieșim înaintea lor; și ne batem noi cu vrăjmașii noștrii, și dacă-i biruim noi ne întoarcem, iar bărbații noștri ies înaintea noastră și se veselesc. Și acum așà ne pare, să ne batem cu tine și ce va dà Dumnezeu; și să ne aștepți la viile din deal, că vom ieși la voi cu războiul!“ Și trimise cartea lui Alexandru.

Alexandru cetì cartea și scrise altă carte Talistradei: „Eu Alexandru, împăratul peste toți împărații, scriu ție, Talistradă, sănătate! Și să știi că am luat toată lumea cu războiu, iar cu voi de nu mă voiu bate, rușine îmi va fi; iar de-ți va fi voia să-ți rămână Ostrovul și cetatea pustii, și voi să pieriți toate, voiu ieși la viile din deal unde ai zis tu.

Talistrada cetì cartea și scrise altă carte: „Marelui împărat Alexandru, sănătate! Îți dau știre, că oare cum înțeleseiu că te vei bate cu mine; iar eu nu cred că vreai să te bați cu muierile, căci de mă vei bate, nici o cinste nu-ți va fi, iar de te voiu bate eu pe tine, mai mare rușine nu vei fi pe-

trecut nicăirea; ci eu te rog pe împărăția ta, să te milostivești spre noi și să ne primești darul ce ți-am trimis, și îți voiu trimite haraciu și oaste pe an".

Și primì Alexandru darul trimis și haraciul și de acolo merse Alexandru la țara Mersilor, spre Evimitrie împăratul. El auzì, și se sculă cu oștile lui spre Alexandru, și cu alte limbi păgâne și făcù războiu mare, și bătù Alexandru pe Evimitrie, și-l tăiară, și-i sparseră cetatea, și-i prădară țara, și-i luară mult aur și argint, iar limbile cele păgâne fugiră la munți înalți; iar Alexandru îi gonì, iar limbile intrară în munte și fugiră până la peșteră mare. Și îi gonì Alexandru cincisprezece zile peste munți, și se întoarse Alexandru îndărăt, și stătù la gura muntelui, și puse tabăra acolo și făcù rugăciune către Dumnezeu, și îngenunchiè Alexandru și zise: „Domnul Dumnezeilor! cela ce te odihnești pe Heruvimi, și te măresc Serafimii, cela ce ai făcut cerul și pământul, toate văzutele și nevăzutele, Savaot Dumnezeu, rogu-te eu robul tău, ascultă-mă astăzi pe mine păcătosul,

Digitized by Central University Library Cluj

căci cu voia ta biruii pe toți împărații, și toată lumea, și acum poți să zici tu acestor munți, să vie unul către altul, să închidă aceste limbi păgâne, să nu mai iasă la lume!“ Și într'acel ceas (o prea minunate Doamne!) veniră munții unul către altul, aproape de doisprezece coți de nu se împreunară. Și văzù Alexandru voia lui Dumnezeu și mulțumì lui Dumnezeu și zise ostașilor să zidească din munte și până în munte. Și zidiră cu piatră și spoiră cu cioaie și cu aramă, și cu amestecături, cât nu puteà arde nici focul, și dinăuntru zidiră cale de șaptesprezece zile, din afară așișderea, și puseră un clopot mare în vârful muntelui cu meșteșug, și când bățeà vântul, el se trăgeà singur, și cântá foarte tare, și când veniau limbile să iasă la lume, ele auziau clopotul, și le păreà că este Alexandru acolo, și se temeau și fugeau îndărăt la pustie; și se chemau acele limbi: Goți, Magoți, Agar, Axos, Divis, Xotin, Xanarte, Xasan, Climand, Talnii, Xeanii, Martatin, Fohanii, Agramantii, Aflit, Psoglov, Faracii, Iarați, Sisochia, Nichienii și Lescrătinii. Și așà

se spuneà, că vor ieşì acele limbi în zilele lui Antichrist şi se vor închinà lui şi vor fi mâncători de creştini cu Ovreii şi cu Ţiganii cei păgâni, şi vor mâncà copiii oamenilor şi părinţii se vor uità cu ochii lor cum îi frig şi-i mănâncă: aşà vor face acele limbi în zilele lui Antichrist, în trei ani.

Alexandru pornì cu oştile la ţara Mastridului, şi într'acea ţară erà o cetate într'un deal înalt şi o ţineà o împărătească, şi aveà doi feciori pe nume Candusal şi Dorit, şi amândoi erau crai, unul domneà Averidul, altul ţineà altă ţară, şi muma lor domneà Amastridul; şi acea cetate erà minunată, că nu erà nici o cetate ca acea în lume, că erà numai din pietri scumpe şi nestimate, fără lut şi fără var. Şi trimise Cleofila un zugrav bun, să zugrăvească chipul lui Alexandru, şi zugravul aduse împărătesii chipul zugrăvit, şi-l ascunse într'o cămară mică. Alexandru merse la Mastrid, spre feciorul Cleofilei, la Candusal craiul. Candusal se spăimântă de Alexandru, şi fugì cu totul la mumăsa Cleofila; şi-i fù a trece pe la Evagrid, iar Evagrid împărat, auzì că fuge Can-

dusal craiul şi-i ieşì înainte cu oaste, şi-l bătù şi-i luă avuţia şi muierea şi o fată.

Iar Candusal fugeà şi plângeà, şi se gândì el să deà prin străjile lui Alexandru, şi dete, şi-l prinseră străjile, şi-l duseră la Alexandru; iar Alexandru auzì că aduc pe feciorul Cleofilei, şi după ce-l duseră la Alexandru el chemă pe voivozi şi puse pe Antioh în scaunul lui, iar Alexandru stà cu alţi voivozi în vorbe; şi aduseră pe feciorul Cleofilei, şi se închină lui Antioh. El întrebă: „Ce om eşti? de unde eşti şi cum te chiamă?“ El zise: Alexandre împărate! eu sunt ca omul acela ce fugeà de un leu, şi se suì într'un copac ca să scape de moarte, iar când căută pe copaci în sus deasupra lui, văzù un şarpe pogorîndu-se la el să-l mănânce; şi căutà să fugă în jos şi stà leul la rădăcina copacului; iar copacul erà pe malul unei ape, şi vrù să saie în apă şi văzù în apă un crocodil căscând gura, ca cum va sărì din copac să-l înghită: aşà mi-se întâmplă şi mie astăzi. De frica ta fugìi, şi Evagrid mă lovì, şi-mi luă avuţia şi fata mea, şi de el scăpai

BCU Cluj / Central University Library Cluj

şi prin străjile împărăţiei tale dădui şi mă prinseră, şi mă aduseră la împărăţia ta; şi sunt feciorul Cleofilei, şi mă chiamă Candusal". Alexandru zise: „De vreme ce ai văzut faţa mea, nu vei pierì, şi-ţi voiu dà pe Antioh voivodul cu oaste să meargă cu tine la Evagrid împăratul şi-ţi vor scoate pe fiii tăi, şi muierea şi tot ce-ţi va fi luat". Atuncea Candusal sărută picioarele lui Alexandru şi zise: „O Alexandre împărate, pentru aceea te-a pus Dumnezeu împărat a toată lumea, căci eşti milostiv spre greşiţii tăi!" Antioh chemă pe Alexandru şi-l învăţă ca pe o slugă şi-i zise: „Pas Antiohe, cu acest craiu, să iai oaste o sută de mii, să te baţi cu Evagrid, şi să iai ţara şi să scoţi muierea acestui craiu, şi ce va fi luat să-i deà, şi dacă vei venì, eu te voiu mânà cu acest craiu sol la mumă-sa". Şi se închinară lui Antioh şi-şi luară ziua bună, şi luară oaste şi se duse la Evagrid împăratul. Iar Evagrid împăratul îi ieşì înainte cu oaste, şi-l lovì foarte tare, şi-l bătù Alexandru de grab, şi-i sparse oastea şi-i prădă ţara, şi scoase muierea lui Candusal, şi feciorii, şi

tot ce-i luase Evagrid. Și trimise Candusal muierea la mumă-sa Cleofila și el merse cu Alexandru la tabără și se închinară cu slujbă la Antioh, și zise Antioh: „Păsați acum amândoi la mumă-ta Cleofila împărăteasa, și-i spuneți să se închine mie și să-mi trimită haraciu și oaste pe an, și de nu va vreà așà, eu voiu venì cu toată sila mea, și-i voiu bate, și-i voiu prădà țara, și voiu sparge cetatea, și-și va pierde feciorii și scaunul ei!“ Și se închinară și-și luară ziua bună, și se prinse Alexandru frate cu Candusal, și plecă Alexandru sol la Cleofila împărăteasa: și merseră trei zile. Și zise Candusal: „Frate Antioh! drept acest loc este o peșteră, și zic oamenii că se muncesc în ea Dumnezeii elinești, și împărații“. Alexandru zise: „Rogu-te, frate: spune-mi unde-i, să ne abatem să vedem!“ Și se abătură și zise Alexandru: „Să știi, frate, că voiu să intru în peșteră să văd“. Candusal zise: „Nu intrà, frate, rogu-te; că de ți-se va întâmplà moartea acolo, eu unde voiu scăpà de Alexandru? va zice că te-am ucis eu“. Alexandru răspunse: „Nu grijì tu de asta!“ Și intră

BCU Cluj / Central University Library Cluj

în peșteră, și merse și dete de o lumină frumoasă, și-l întâmpinară doi draci ducând un strugure pe o prăjină și ziseră: „Vezi ce se află pe la noi?“ Și mai merse înainte și văzù doi draci ducând o găoace de nucă într'o prăjină; și mai merse mai înainte, și-i ieșiră înainte două gadini cu obrazele de lei, și se spăimântă Alexandru, și se rugà lui Savaot Dumnezeu, și fù fără fricà; și merse mai înainte și văzù pe Dumnezeii elinești muncindu-i doi draci, pe Apolon și Amon, și văzù oameni mulți legați, și văzù niște șerpi și sub șerpi gâlceavă multă și urlete mari; și merse mai înainte, și văzù pe Sahnos împăratul legat, și zise acesta: „Eu sunt Sahnos împăratul, ce eram împărat a toată lumea și vrusei ca să merg până la Raiu și mă uciseră oamenii sălbatici și vei fi văzut obrazul meu într'un stâlp de piatra!“ Alexandru zise: „Spune-mi, acei oameni legați, ce oameni sunt?“ El zise: „Fost-au toți oameni ca și tine și pentru trufia și mărirea lor ei se muncesc aici până la al șaptelea veac! apoi vor merge la Tartar în veci netrecuți“. Iar Ale-

xandru zise: „Dară acele gadini cu obrazele de leu, ce sunt acelea?“ El zise: „Aceia au fost domni și boieri nemilostivi, pentru aceea i-a făcut Dumnezeu cu obrazele de leu, și se vor muncì în veci!“ Și iar întrebă Alexandru: „Dar acolo, unde erau șerpi mulți, ce este acolo?“ Sahnos zise: „Acolo stau sufletele păcătoșilor și se muncesc. Ci mergi, Alexandre, înainte, că vei vedeà și pe socrul tău Darie și pe Por împăratul!“ Și merse Alexandru înainte și văzù pe Darie legat; și când îl văzù Darie, începù a plânge și zise: „O Alexandre! au și tu ai venit aici? El zise: „N'am venit să locuesc cu voi aici, ci să văd, și iar mă voiu duce dela voi!“ Și zise Darie: „O prea înțelepte Alexandre! cum îți dete Dumnezeu să vezi toate, cele văzute și cele nevăzute! Și spune-mi fătul meu, cum locuești cu fata mea Ruxandra? și cum petreci cu Persienii? și cum cinstești pe soacra ta?“ Alexandru zise: „Nu te îngrijì de vii, ci te îngrijește de morți, iar fata ta este împărătească a toată lumea și soacra mea îmi este mamă, iar Persia petrece cu mine ca și cu tine!“ Darie zise:

Mergi, Alexandre, înainte că vei găsì pe Por, legat în verigi de fier". Şi zise Alexandru: „O mare Por împărate, cum te potriveai lui Dumnezeu, iar acum eşti legat în Iad". Iar Por zise: „Aşà se vor muncì toţi împăraţii şi domnii pământului, şi tu să te păzeşti, să nu te potriveşti lui Dumnezeu, că şi tu vei venì aici!"

Şi de acolo se întoarse Alexandru şi ieşì afară, şi găsì pe Candusal plângând, şi dacă-l văzù, îl apucă în braţe şi-l sărută dulce, şi-i zise: „O dragul meu Antioh, dar cum de zăboveşti atâta? că eu rău mă înspăimântai; ci mulţumesc lui Dumnezeu că eşti sănătos". Şi purceseră, şi zise Candusal: „Spune-mi ce ai văzut în peşteră? „Şi răspunse Alexandru: „Văzui doi draci ducând o nucă într'un loc, şi ziseră acei draci: „că este nuca sufletelor acolo"; şi spuse toate câte văzuse, şi merseră şi sosiră la Cleofila împărăteasa. Iar ea auzì că vine sol dela Alexandru, cu feciorul ei Candusal, şi se împodobì şi-şi puse stema în cap, care erà tot cu pietri nestimate, şi ieşi cu boieri şi cu vlădici, şi erà acea împărătească frumoasă; şi

se întâmpină cu solul şi cu fiul său Candusal, şi dacă văzù Alexandru împăratul pe Cleofila, îi părù că este mumă-sa Olimpiada, şi se sărutară amândoi dulce şi merse la cetate, şi descălecă Alexandru de pe cal, şi-l ospătă într'acea zi. Iar a doua zi luă împărăteasa pe Alexandru de mână şi-l băgă într'o casă tot cu aur învălită şi cu mărgăritar împodobită şi scaunele tot de aur şi masa de diamant piatră, şi pe masă păhare de antrax, şi de zmarand, şi de safir, şi de porfigarda, şi de hrisodat, şi de cristal, şi într'acea casă curgeà o apă mică şi dulce ca zăharul, şi frumoasă ca aurul, şi-l băgă într'altă casă şi erà tot cu pietri nestimate şi cu mărgăritar împodobită, şi luminà ca soarele. Şi de acolo întrară într'altă casă, şi erà cioplită de lemn, ce se chiamă ivansa şi alt lemn ce se chiamă maisapi, şi acel lemn nici focul nu-l arde; şi intrară într'altă casă de lemn de bulica şi de ivanit, şi de chiparos şi erà pusă în măiestrie, pe nişte fuse, şi începură casele a se învârtì şi a se suì în sus, şi iar a se pogorì în jos; şi dacă văzù Alexandru aşà, mult se

miră şi zise: „Oh împărătească, acest lucru ar trebuì să fie la Alexandru împăratul“. Ea zise: „Bine zici, Alexandre, să fie la tine acest lucru, ci va fi la mine ca şi la tine“. Alexandru zise: „Nu sunt eu Alexandru, ci mă chiamă Antioh“. Împărăteasa zise: „Ce-ţi grăi-i eu, că tu eşti Alexandru?“ şi-l luă de mână şi-l băgă într'o casă mică, şi acolo erà zugrăvit chipul lui Alexandru şi zise ea: „Caută aci de vezi cine e zugrăvit“. Şi zise împărăteasa: „Alexandre, cum ai vrut întrat-ai! iar cum vei vreà nu vei ieşì“. Iar Alexandru răcnì ca un leu şi-şi schimbă faţa şi-şi apucă pumnalul, şi o luă de mână şi zise Alexandru: „Eu voiu ieşì de aci sau nu voiu ieşì, iar tu nu vei mai ieşì de aci; iar eu voiu ieşì, şi pe feciorii tăi înjunghia-voiu şi voiu pierì cu ei, şi oştile mele casele tale vor sparge până în pământ, şi ţara toată îţi va prădà“. Iar împărăteasa strânse pe Alexandru în braţe şi zise: „Nu te teme, nici te înspăimântă, că nu sunt eu aşa nebună cum ţi-se pare ţie, că celce te va ucide pe tine, fi-va duşman a toată lumea, că pentru tine stă toată lumea

în pace, şi capul tău este peste toate capetele, şi un păr din capul tău plăteşte toată lumea; ci eu vroiu să te încerc ca şi mama ta Olimpiada, să nu te mai faci sol! că vezi că se află oameni de te cunosc; şi eu voiu să-mi fii fecior de astăzi înainte, şi eu feciorilor mei nu te voiu spune, ci te voiu cinstì ca pe un împărat, şi eu îţi voiu dà haraciu pe zece ani, şi să aibi vieaţă bună cu feciorii mei!“ Atunci Alexandru sărută pe împărăteasă, şi zise: „Mamă să-mi fi de astăzi înainte“. Intr'acest ceas sosì şi fiul ei Dorit bătut de oştile lui Alexandru; şi scăpase singur şi fugise la mamăsa şi auzì că a venit sol dela Alexandru, Antioh voivodul, şi erà mănios pe Alexandru şi pentrucă ucisese pe socru său, Por împăratul. Cum sosì începù a-l căutà pe sol să-l taie şi auzì mamă-sa de aceasta; şi-l închise pe Alexandru într'o casă, şi ea ieşì afară, de întâmpinà pe fiul ei la uşă, şi-l luă în braţe, şi-i zise: „Ei dragul meu Dorit, nu trebuie să tai solii lui Alexandru, că el a scos pe muierea frăţâne-tău şi pe coconi din robia lui Evagrid împăratul şi i-a

trimis la mine cu cinste şi cu sol preà credincios, eu Antioh voivodul!“ El zise: „Alexandru ucise o sută de mii de oameni, iar tu nu mă laşi să ucid un om de ai lui?“ Iară muierea lui Candusal alergă la bărbatul ei şi spuse că vreà Dorit să taie pe sol; şi alergă în grabă Candusal şi găsì pe Dorit cu sabia scoasă, ţiindul mumă-sa în braţe; şi-l lovì cu palma peste ochi, şi-i luă sabia din mână, şi zise: „Nevrednice! tu vreai să tai pe solul lui Alexandru, iar el de va apucà sabia, o sută ca tine îi va tăià!“ Şi mult îl suduì; şi merse Cleofila şi scoase pe Alexandru afară şi-i împăcă, şi se sărutară, şi zise Alexandru: „De ar ştì Alexandru împărat că taie Cleofila solii, n'ar fi trimes sol la dânsa, dar de mai fi tăiat, tu unde ai fi scăpat de Alexandru? nici în pânticele maicei tale, nici în toată lumea;“ Deci se cinstiră, şi dăruì Cleofila lui Alexandru stema ei fără preţ şi-i dete sabie de iachind fier, şi-i dete o sută de care de galbeni, haraciu pe zece ani. El nu vrù să ia, iar Cleofila zise: „Ia-i că te vor pricepe ficiorii mei!“ Şi-l luă de grumazi şi-l sărută, şi zisă: „Oh dra-

Revizuit Centrul Patrimoniu Cultural

gul meu Alexandre! vrearea-i să te aĭ bine cu feciorii mei!“ şi iar îl sărută, şi trimise feciorii amândoi cu el, şi cu haraciu pe zece ani, şi-l duseră până în tabără, şi-l întâmpină Ptolomeu şi Filon şi Antioh, şi se sărutară dulce şi ziseră: „O dragul nostru împărat Alexandre! pentru ce-ţi pui capul pentru un păr din cap? şi pentruce turburi toată lumea cu capul tău? căci pierĭ-vei fără cinste şi pe noi lăsane-vei în ţări străine! Să nu mai faci aceasta, să te mai faci sol!“ Iar feciorii Cleofilei văzură pe Alexandru şezând în tron şi grăiră: „Dacă tu eşti Alexandru noi suntem morţi astăzi!“ Alexandru zise: „Nu veţi murĭ, din pricina mamei voastre Cleofila, şi pentru mintea ei, şi pentru cinstea ei; ci vă luaţi haraciul de-l duceţi la muma voastră că ea mi-a dat zilele astăzi“. Şi îi cinstì şi se întoarseră înapoi şi le deteră ţările lor, şi domniile prin ţările lor, şi ei se întoarseră la mama lor Cleofila. Alexandru făcù acolo ospăţ mare, şi se veseliră mult şi spuse Alexandru ce văzuse la Iad şi câte petrecuse la Cleofila, şi ce văzuse la dânsa.

Şi de acolo intră în Persia la Ruxandra împărăteasa. Şi acolo începù a împărţî împărăţiile şi domniile şi ţările pe rând; adecă lui Antioh îi dete India, împărăţia lui Por, la răsărit; lui Filon îi dete Persia, a marelui Darie împărat; lui Antigon îi dete ţara Mersidonului, împărăţiile lui Evimitrie împăratul; lui Filip îi dete toată Azia, şi marea Chilichiei cu ostroavele; lui Ptolomeu îi dete Egiptul, Ierusalimul şi Pelagonitul; lui Selevchie îi dete Râmul; lui Leomedus îi dete Inglitera şi Veneţia şi Ţara leşească, iară lui Finel îi dete Ţara nemţească şi Ţara franţuzească dela apus şi toate ţările pe rând.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi şezù acolo un an cu Ruxandra împărăteasa şi se veseliră mult; şi de acolo se sculă Alexandru cu toate oştile, şi merse la marele Vavilon, şi şezù în scaun, şi într'o noapte văzù în vis venind pe Ieremia prorocul la el, şi zicându-i: „Fătul meu Alexandre! Iată că se împliniră patruzeci de ani ai împărăţiei tale; şi se apropiară patru stihii ale trupului tău: hraconit, fiereverde, tusă albă şi sânge roşu. Junghiul se apropie şi spre moarte te va

trage! Tu să ştii, fătul meu Alexandre, că trupul tău din pământ este şi iar în pământ va merge, şi risipi-se-va, şi să ştii că toată lumea înconjurat-ai, şi moartea ta îţi va venì din mâna celui ce-ţi slujeşte, dela dânsul, din vasul cel amar o vei beà; şi-ţi împărţeşte împărăţiile şi-ţi întocmeşte oştile, că trupul tău mort va rămâneà, iar sufletul tău viu va merge înaintea lui Dumnezeu, şi-l va trimite unde îi va fi voia, şi să ştì că corpul tău risipi-se-va, şi la a doua venire a lui Dumnezeu, se va împreunà sufletul cu trupul, şi vor învià toţi morţii, şi să mă crezi, Alexandre, că va să între sufletul în trup la înfricoşată judecată, unde se vor pune scaunele, şi va şedeà Domnul în tron de aur, şi vor stà Heruvimii şi Serafimii împrejurul Judecătorului, şi vor luà drepţii vieaţa de veci, iar păcătoşii vor intrà în munca de veci, care muncă nu are sfârşit niciodată. Iar drepţii fiind sub mila lui Dumnezeu se vor veselì: acolo nu va fi nici însurare, nici măritare, ci vor fi toţi de-o potrivă, adecă ca de trei-zeci de ani; şi atunci se vor cunoaşte toţi prietenii, şi să ştì că mă

vei vedeà şi mă vei cunoaşte acolo înviat, ca şi aicia!“ Şi nu ştiu ce se făcù Ieremia prorocul. Alexandru se deşteptă din somn, şezù în pat şi-şi puse stema pe pernă şi plângeà cu jale şi cu amar, şi i se făcù inima ca o corabie, când o bate vânturile prin mijlocul mării. Iar Ptolomeu şi Filon merseră de dimineaţă la Alexandru, şi-l găsiră plângând cu jale şi se apropiară de el şi plânseră şi ei şi-l întrebară şi-i ziseră: „Oh Alexandre! pentru ce-ţi dai bucuria primejdiei şi te întristezi?“ Alexandru le spuse ce văzuse în vis şi ce-i spusese Ieremia prorocul, şi vrură ei să-l mângăie şi grăiră: „Alexandre, nu trebuieşte să te întristezi pentru visele de noapte, că noi nu credem visele; aşà ne pare nouă că omul viseazà, căci doarme mult; şi nu trebuie omul înţelept să doarmă mult, că se umezesc creierii capului şi viseazà multe; căci trupul omului este mort, iar sufletul viu este, şi dacă adoarme omul, sufletul cu trupul se împung ca doi junci neînvăţaţi, cu trupul şi sufletul şi cugetul, ca vântul, ca focul şi ca marea cu valurile, aşà să întărâtă, şi viseazà

BCU Cluj / Central University Library Cluj

omul adormit, şi ce vede ziua şi cugetă, aceea visează noaptea, că precum Dumnezeu desparte sufletul de trup, aşà iarăş la aceea înfricoşată judecată a dreptului judecător, toţi morţii din mormânturi ieşivor şi se vor întrupà!“ Şi grăì Alexandru: „Dar după moartea mea, cine va rămâneà să-mi facă pomenire?“ Răspunseră ei: „Rânduiva Dumnezeu!“

Şi de acolo merse marele împărat pe câmpiile Sinarului, şi stătù cu oştile în ţara Sidului, unde-şi petrecuse Iov viaţa lui cea bogată, că acolo locuise el. Şi într'o zi vrură domnii să veseleascà pe împărat şi ziseră: „Împărate, să ne suim astăzi într'acest munte înalt, să vânăm!“ Şi se suiră în munte şi cătară în jos şi văzură toate oştile pe câmp, cât nu aveau număr, şi ziseră ei: „Alexandre împărate! caută în jos şi vezi peste câţi oameni te-a pus Dumnezeu împărat!“ Iar Alexandru zise: „Toţi aceia în scurtă vreme vor întrà sub pământ.“ Şi merseră la tabără, şi făcură mult ospăţ şi se veseliră.

Într'aceea vreme venì din Macedonia dela Olimpiada, Aristotel das-

călul, şi-i părù bine lui Alexandru, şi se veseliră; şi zise Alexandru: „Bine ai venit dascăle prea înţelepte, că tu eşti lumina Grecilor, şi sfeşnicul Macedoniei. Ci îmi spune, dascăle, ce face maica mea Olimpiada împărăteasa? este sănătoasă? şi cum stă Macedonia, şi voi cum auziţi de noi? şi oamenii cred că am luat toată lumea? Şi să ştì, dascăle, că am mers la Negomândri, la Macaron, şi am vorbit cu Ivant împăratul şi mi-a spus cumcă Dumnezeii elineşti sunt în Iad jos şi se muncesc acolo cu voia lui Dumnezeu Savaot!“ Iar Aristotel mult se miră şi zise: „Mulţumesc lui Dumnezeu Savaot că văzui luminata faţa ta, Alexandre, împărate a toată lumea; şi toată lumea cu tine se laudă, şi Macedonia astăzi cu tine se luminează, ca tine nici a fost împărat nici va fi după tine nimeni pe lume; iar maica ta împărăteasa Olimpiada este sănătoasă, şi mult te doreşte, şi prin lume m'a trimis la tine să te întreb: mergevei tu la Macedonia? Iar de nu vei merge, să vie ea la tine!“ Şi răspunse Alexandru: „Ferice de acela ce ascultă pe părintele lui! Mie nu-mi este dat

să văd Macedonia, ci voiu trimite să vie maica mea Olimpiada la noi!"

Şi puseră masa, şi şezură la masă; şi Alexandru aşează pe Aristotel mai sus decât toţi craii, şi apoi şezù fieştecare la locul său. Iar Aristotel se sculă de scoase daruri, şi scoase două steme de aur fără de preţ, una lui Alexandru dela Olimpiada, alta împărătesei Ruxandra, şi două caftane de aur cu pietri scumpe şi cu mărgăritare, şi doi cai arăpeşti albi cu şele de diamant-piatră, şi o căciulă de samur şi cu cunună de aur poleit, şi două inele de antrax-piatră şi de filiot şi douăsprezece blide de aur cu pietri nestimate şi cu mărgăritar de cel mare; şi scoase şi cartea dela mamă-sa Olimpiada scrisă aşa: „Scrisam eu Olimpiada împărăteasa lui Alexandru, dragul meu sufletul meu, inima mea, şi lumina ochilor mei! Fătul meu Alexandru împărate! sănătate şi voie bună, trimite împărăţiei tale! Să ştî, fiul meu, că de când s'a despărţit maica ta de tine, de atunci s'a învrăjbit sufletul meu cu inima mea, şi eu nu-i pot împăcà, ci numai cu lacrămile eu, maica ta, mă mângăi; şi vărs lacrămi

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ziua şi noaptea şi mă gândesc: vedea-te-voi sau nu te voiu mai vedeà!? Ci mă bat cu gândurile ca corăbiile cu valurile mărei! Şi eu n'am pe nimenea în lume, fără numai pe tine; ci mă rog, dragul mamei, şi te jur, pentru Dumnezeu şi pentru ţâţa care ai supt-o dela mine, să-mi trimiţi carte; sau tu să vii la mine, sau să viu eu la tine, că de nu vei face aşà moarte îmi voi face de dorul tău, că nici te-am văzut, nici te-am auzit de sunt douăzeci şi cinci de ani; şi voi să te văd şi să mor! Să fii sănătos întru mulţi ani!"

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi ceti cartea, şi grăi Alexandru: „Vai de acela ce nu ascultă de părintele lui!"

Şi se veseliră mult întru acea zi. Şi zise păharnicul: „Alexandre împărate! A furat cineva un păhar împărătesc!" Alexandru zíse: „Unde va fi, tot îi va zice păharul lui Alexandru!" Aristotel zise şi întrebă pe Alexandru: „Impărate! dar cum luaşi toată lumea, cum n'a luat-o nimeni pe lume?" Alexandru răspunse; „Avut-am ajutor cu mine: unul cuvântul dulce, altul mâna întinsă, altul judecata dreaptă, altul iertarea la greşiţi. Cu acestea am

luat toată lumea. Așa trebuie să fie tot omul împărat!“ Și povestì lui Aristotel câte văzuse pe lume, și câte împărățiì sfărâmase. Iar Aristotel zise: „Dar visteriile dela împărați unde sunt?“ zise Alexandru: „La viteji sunt visteriile mele!“ Aristotel vorbì apoi: „Să ne faci vreun cocon, Alexandre, să rămâie Macedoniei împărat“. Alexandru răspunse: „Mie nu-mi este dat să fac cocon“.

Și acolo grăì vornicul lui Alexandru: „Împărate: trebuie să strângem haraciurile dela țări și dela domni!“ El zise: „Cris împăratul mult aur și argint avut-a, și nimic nu i-a ajutat și noi tot i-am luat, și sparserăm împărăția lui, și am pustiit cu vitejii mei!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intr'o zi văzù Alexandru pe un Persian boier al lui, anume Marchis, care erà bătrân și-și cănea barba să fie tânăr, și-i zise Alexandru: „O dragul meu Marchis! de ce îți cănești barba? este de ceva ajutor căneala? Păzește, că te va înșelà; că tu barba cănești, iar din picioare slăbești; și tu te ții tânăr, iar zilele vor fi puține, și vei murì, și înșelat te vei ținea!“ Și râseră domnii mult de aceasta.

Şi erà de faţă şi un boier anume Alexandru, care erà frumos foarte, dar erà şi fricos, că tot fugeà dela răsboiu. Iar împăratul Alexandru îl văzù şi-i zise: „O dragul meu Alexandre! rogu-te, sau schimbăţi numele, sau să faci tu cum fac eu, că-mi faci ruşine, că fugi dela răsboiu şi oamenii zic că fuge Alexandru împărat şi mie îmi este ruşine!“ Şi râseră mult boierii de aceasta, şi glumiră craii. Şi după acea aduseră la Alexandru trei mii de tâlhari de păduri şi ziseră toţi, să-i spânzure. Alexandru vorbì: „De vreme ce văzură faţa mea, nu vor murì, că este datoria domnilor să prindă, iar împăraţii au datoria să ierte şi să miluiască“. Şi le zise împăratul: „Să fie vânători împărăteşti!“ Şi le dete lefi şi plaşte împărăteşti. Mai venì apoi un om şi zise: „Am o fată să o mărit, ci mă rog să mă ajuţi cu zestre!“ Alexandru zise: „Daţi-i o sută de baniţi de galbeni“. El zise: „Mult îmi pare împărate!“ Alexandru răspunse: „Darul împărătesc mare este!“ Şi omul luă galbenii şi se duse.

Şi într'o zi dăruì Alexandru pe Aristotel dascălul lui, şi-i dete o sută

de ferdele de galbeni, și zece găleți de mărgăritar, și-l puse patriarh peste toți patriarhii și-i dete cârjă de aur și-l trimise la Macedonia să aducă pe Olimpiada mama lui.

Iar într'o zi ieși un om înaintea lui Alexandru și-i zise: „Împărate, găsit-am o comoară". Alexandru zise: de ai găsit-o, tu ia-o că tot aurul în mâna lui Dumnezeu este; de ar fi vrut Dumnezeu să mi-o deà mie, eu aș fi găsit-o și nu ai fi găsit-o tu". Omul zise: „Impărate, cărat-am trei zile și trei nopți, și-mi ajunge". Alexandru răspunse: „Adevărat că au prorocit prorocii că în zilele mele se vor află comorile lui Iov bogatul". Și zise Alexandru: „Să încalice toți oamenii curții mele!" Și merse Alexandru cu oamenii săi cu toți și merse și omul care găsise comoara de-i duse pe malurile Eufratului, unde au fost casele lui Iov bogatul; și descoperiră acolo pivnița lui Iov, și găsiră într'însa cinci sute de buți de galbeni, și zise Alexandru: „Să ia fiecare!" Și luară toți, fiecare cât vrù, și rămaseră o sută de care.

Și iar ieși un om înaintea lui Alexandru și-i zise: „Milueşte-mă, împă-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

rate!“ Alexandru îi dete o cetate cu tot ţinutul ei. El zise: „Împărate! nu mi-se cade mie să am eu o cetate!“ Alexandru răspunse: „Nu socotesc eu cum ţi-se cade ţie, ci socotesc cum mi-se cade mie să-ţi dau!“

După aceia aduseră un tâlhar la Alexandru şi grăi Alexandru: „Omule de ce tâlhăreşti?“ Omul răspunse: „De sărăcie tâlhăresc eu, de ucid câte un om, şi sunt singur, şi oamenii îmi zic tâlhar; da să mă ierţi, împărate, că tu ieşti mai mare tâlhar decât mine, că tu ucizi câte zece mii de oameni şi ţie nu-ţi zic oamenii tâlhar, pentru-că ai oameni mulţi, şi îţi zic împărat, iar de-aş aveà şi eu cum ai tu, aş fi şi eu ca tine!“ Alexandru zise: „Drept grăieşti!“ Şi-l iertă, şi-l îmbrăcă şi-l puse căpitan, peste o mie de oameni mai mare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

După aceia sosiră vestitori dela Macedonia, vestind că vine Olimpiada. Alexandru zise: „Domnilor şi crailor, şi împăraţilor, să se gătească toţi cu steagurile fieşte care şi cu şireagurile lor, şi cu cai povodnici, şi toţi să fie cu stemele în capete, şi să iasă înaintea Olimpiadei împărătesei, frumos“.

Şi-i ieşiră înainte cu Ruxandra împărăteasa; şi se întâmpinară amândouă împărătesele şi se sărutară şi se îmbrăţişară; şi zise Olimpiada: „Bine te aflaiu, sufletul meu, şi inima mea, şi lumina ochilor mei, fata mea, Ruxandră împărătească!“ Şi o sărută dulce, Ruxandra zise: „Bine ai venit, maica domnului meu, împărătească a toată lumea!“ Şi se suiră în căruţă de aur şi porniră la Alexandru. Iar Alexandru tocmì toţi împăraţii şi craii şi domnii şi voivozii, fiecare cu steagul şi cu şireagul; şi aprozi înainte mergeau şi se întâmpinară cu împărătesele şi se închinară până sosì cu împăraţii şi Alexandru călare pe Ducipal, cu căciulă de samur cu pene de statocamil; şi dacă se apropiară, ieşiră împărătesele din căruţă, şi aşternură covoare şi descălecă Alexandru şi se întâmpinară pe covoare şi deteră mâna şi se sărutară, şi zise Olimpiada: „Bine te aflaiu, dragul meu Alexandre, împărat a toată lumea!“ Şi-l sărută, şi Alexandru sărută pe mamă-sa dulce; şi purceseră la corturi şi deteră în tâmpine, şi în surl, în trâmbiţe, în nacarade, şi în organe; şi atâtea sunete erau, şi ur-

lete şi râchezări de cai, şi ropote cât nu se auzià nimic, că luà mințile omului, şi auzul urechilor, că aşa erau nacaradele, cu trei mii de piscoi, organele cu şapte sute de piscoi, unele groase, altele subțiri, câte nici au mai fost pe lume, nici nu vor fi!

Şi sosiră la corturi, şi şezură la masă şi puse de o parte pe Olimpiada, şi de altă parte pe Ruxandra, şi mult so veseliră la acea masă. Şi a doua zi puse Alexandru tot voinici tineri şi jucară un joc ce se chiamă caruhă, frumos şi minunat; a treia zi jucară alte jocuri ciudate, şi mult se veseliră într'acea vreme.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi venì atunci un popă din Ierusalim, şi spuse lui Alexandru că a murit Ieremia prorocul, şi aduse lui Alexandru un cort roşu fără preț. Şi se scârbì Alexandru de moartea lui Ieremia prorocul şi zise: „Luați oasele lui Ieremia prorocul, şi le duceți la Alexandria, şi le îngropați în cetate, că se va izbăvì ruga lui, că este mare!“ Şi aşa făcură.

Intr'acea vreme venì o muiere la Alexandru şi zise: „Împărate, bărbatul mă bate şi mă suduie, şi ție, împărate,

este dușman". Alexandru răspunse: „Nu e datoria muierii să părăsească pe bărbat, ci voiu să se învețe minte altele ca tine!" Și-i tăie limba muierii, să nu-și mai părăsască bărbatul.

Intr'acea vreme merse Dardauș voivodul la Alexandru și zise: „Împărate, trebuie să ne vedem moșiile, că sunt treizeci de ani de când și-au lăsat oamenii moșiile lor, și nu le-au mai văzut". Alexandru răspunse: „Să scoată daruri scumpe!" Și începù a dărui pe toți împărații și pe toți craii cu cai arăpești, și săbii ferecate, și cu haine de mătase tot cu fir de aur țesute, și cu mărgăritar și cu pietri scumpe; și zise: „Să meargă fiecare pe la împărățiile lor". Alexandru merse apoi cu mamăsa și cu împărăteasa lui la Efilat să se plimbe, și noroadele îi întâmpinară ca să-i cinstească.

Iar într'acea vreme trăià o muiere în Macedonia anume Minerva, și erà vicleană și rea muiere, și aveà doi feciori la Alexandru, pe unul îl chemà Vreonus, pe altul Levcadus, și erà Vreonus paharnic, iar Levcadus comis mare. Și erà Levcadus foarte trufaș. Iar Minerva trimise carte la feciori, și

le zise: „Fii mei! ce folos aveţi voi în ţări străine, de aţi fi şi împăraţi? Cinstea omului este să domnească la moşia lui, aşa şi voi, cereţi dela Alexandru să vă deà Macedonia, să fiţi împăraţii Macedoniei, iar dacă nu vă va da Macedonia, voi veniţi la mine, că de nu veţi veni, eu mă voiu omorî; iar de nu vă îduraţi voi de Alexandru, să-i daţi din această iarbă ce vă trimit, că vă va da ce veţi vreà voi, iar voi să nu beţi din această iarbă". Şi cetiră cartea fraţii şi zise Vreonus: „Frate Levcadus! leapădă această iarbă că nu este bună!" Iar Levcadus nu vru să o lepede, ci merse la Alexandru şi vorbì: „Împărate Alexandre! să-mi dai Macedonia". Alexandru răspunse: „O dragul meu Levcadus! Macedonia nu o voi dà până la moartea mea, că vreau să mă numesc Alexandru Macedon, ci-ţi voiu da Azia, Chilichia şi Rusia!" Iar el nu vru să fie împărat acolo, şi chiar atunci vru să otrăvească pe împărat de mânie, şi nu-l lăsă frate-său, ci mult îl certă, şi zise: „Fereşte-te de acest împărat minunat, că toată lumea vei turbà şi noi păţi-vom mai rău decât toţi, şi

apoi nici pe mama noastră nu om mai vedeà! Fereşte-te şi leapădă iarba". Dar Levcadus nu ascultă şi aşa cugetà: de va otrăvì pe Alexandru, el va luà pe Ruxandra şi va fi el împărat; atât erà de trufaş!

Şi iar merse la Alexandru şi zise: „Împărate dă-mi Macedonia!" Alexandru răspunse: „O dragul meu Levcadus! nu-ţi voi da Macedonia, ci cere altă împărăţie să-ţi dau". Iar el nu vru, şi îndată băgă otravă în păhar; şi bău Alexandru, şi grăì cătră Filip: „O dragul meu Filipe, vraciule; eu băui vin dulce cu mult amar!" Filip sări şi prinse a topì ierbile cu tiriac, şi dete lui Alexandru de băù, iar Vreonus auzì şi se spăimântă şi junghiindu-se murì.

Alexandru zise: „O dragul meu Filipe! poţi a-mi da zile dela tine?" Filip răspunse: „Oh împărate Alexandre! Dumnezeu poate da zile, iar eu nu pot să-ţi dau zile. Trei zile pot să-ţi dau până îţi vei tocmì împărăţiile".

Alexandru clătină din cap şi zise: „O mincinoasă şi deşartă lume, şi mărire putredă, cum te arăţi frumoasă

în puțină vreme, și curând îi pierzi pe toți, cum se zice:

„Nu este bucurie pe pământ să nu se schimbe cu jale, și nu este pe pământ mărire, ca să nu se sfarme și să nu cadă“. Și iar zise: „O lume și soare și toate făpturile pământului, plângeți astăzi pe Alexandru, că puțină vreme a trăit pe pământ!“ Și iar zise: „O maica noastră, pământule, cât crești oameni de frumoși în lume și apoi curând îi tragi la tine, și-i înghiți pe toți!“ Și iar grăi: „O dragii mei viteji Macedoneni, puteți voi oare să mă scoateți dela moarte, ca să mai fiu cu voi?“ Aceasta auzind Macedonenii plângeau toți cu amar mare și grăiau: „O mare împărate Alexandre, de am puteà, noi toți am da zilele noastre pentru tine; ci nu putem; iar împărăția ta bine ai petrecut pe această lume, cu cinste, și cu mai mare cinste te vom petrece; ci mergi, Alexandre, la locul tău, unde ți-e gătit dela Dumnezeu! Aicia bine ai petrecut și acolo bine vei petrece; și mergi cu Dumnezeu Alexandre“. Iar Filip vraciul spintecă un cal, și bägă pe Alexandru înlăuntru și zise Filip: „Tocmește-ți

împărățiile, Alexandre, și-ți împarte lumea, împărățiile și domniile.“ Și chemă Alexandru pe mamă-sa Olimpiada și pe Ruxandra împărăteasa și le sărută dulce și zise lui Ptolomeu, și lui Antioh: „Iată fraților, pe maica mea, și împărăteasa mea, le dau în mânile voastre, să le cinstiți și să le socotiți pe frăția noastră, și nu le uitați; și Macedonia bine să o socotiți; și trupul meu să-l duceți la Alexandria, și acolo să-l îngropați; și să știți, fraților, că ne vom adunà iarăș la judecată, toți vii și morții, și vom fi goli, stând înaintea dreptului judecător. Și să știți că în veacul de apoi Turcii vor luà Macedonia, și voi veți fi robi lor cum ne sunt ei nouă astăzi, până ce se va sculà popor dela Dunăre, românesc, sfârmând robia!“

Și iar chemă pe Ruxandra, și o țineà de mână, și grăià: „Oh, fată a lui Darie, dragul meu suflet, inima mea, și lumina ochilor mei! vezi că venì curând necredincioasa moarte, și pe noi ne despărți de vieață în lume! Și credința noastră nimeni n'a avut-o, iar acum ne despărțim! Și vei știì că acum mă duc în lumea cea veșnică,

şi de acolo nu mă voi mai întoarce; ci tu rămâi cu Dumnezeu!“

Apoi o sărută dulce, şi chemă pe toţi boierii pe rând şi se iertă cu toţi împăraţii, şi zise: „O dragii mei Macedoneni, să ştiţi că altul ca Alexandru împăratul, nu veţi mai aveà!“ Şi zise: „Aduceţi-mi şi pe dragul meu Ducipal!“ Şi scoaseră din grajd pe Ducipal şi-l duseră la Alexandru; şi văzând calul pe Alexandru murind, râncheză tare fără de seamă şi bătù cu picioarele în pământ şi se apropiă de Alexandru, şi-şi plecă capul la domnul său, şi curgeau lacrimile din ochii lui izvor. Şi-l luă Alexandru de coamă, şi-l sărută pe cap, şi zise: „O dragul meu Ducipal, altul ca Alexandru nu te va mai încălecà!“ Iar Ducipal îşi ridică capul, şi privì spre domni şi văzù pe Levcadus, cela ce otrăvise pe Alexandru; şi se repezì la el şi-l lovì cu cornul la inimă, şi-l puse sub picioarele lui şi-l călcă până îl zdrobì. Apoi Ducipal a pornit în lume şi de atunci nu se ştie ce s'a făcut.

Iar Alexandru zise: „Beà şi tu, frate, din păharul pe care mi l-ai dat mie!“ Şi Ptolomeu îl dete cânilor;

Biblioteca Centrală Universitară Timişoara

iar Alexandru vorbì: „Blestemat să fie cela ce va hrăni pe ucigător de domni, şi pe vânzătorul de cetate!“

Şi iar zise Alexandru: „O dragii mei viteji şi împăraţi, cum luarăm noi toată lumea! şi până la Raiu merserăm şi toate le văzurăm, şi le băturăm, şi eu acum nu putui scăpà de moartea năprasnică, şi voi vă uitaţi la mine, şi nu-mi puteţi folosì nimica! Ci eu voi merge unde au mers toţi din veac, iar voi rămâneţi cu Dumnezeu, dragii mei boieri! şi să ştiţi că ne vom vedeà iară la judecata cea înfricoşată!“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acestea grăì marele împărat Alelexandru şi murì în ţara Ierusalimului, aproape de Egipt, unde a zidit Iosif cel prea frumos cele şapte jitniţe ale lui Faraon împăratul; şi murì în luna lui August în a 15-a zi şi atâta plângere se făcù, cum n'a mai fost în lume nicăirea, nici nu va fi cât va sta lumea. Iar mamă-sa Olimpiada, şi împărăteasa Ruxandra îl plângeau cu multă jale şi lacrimi. Ruxandra plângeà şi se jeleà: „O vai de mine, Alexandre, împăratul meu şi domnul meu, dar eu cu ce-ţi fusei vinovată de mă scoseşi în

ţări străine; şi acuma mă laşi jalnică şi amărîtă! Pentru aceasta plângeţi toţi împăraţii, craii şi domnii, tineri şi bătrâni, munţi şi codrii, şi toate râurile şi izvoarăle întristaţi-vă!“ Şi iar zise: „O dragul meu Alexandre, astăzi apuse soarele meu şi al Macedonenilor! o amar mie Alexandre, astăzi se întunecă lumea toată! să plângă soarele şi luna, şi stelele, câmpii şi codrii de amarul meu. O, dragul meu Alexandre, dulce împărat peste toţi împăraţii, lumea şi soarele meu, sufletul meu, inima mea şi dragostea mea, Alexandre de acum înainte, altul nu va încălecà şeaua ta; nici eu de tine nu mă voiu despărţi!“ Şi-l sărută dulce de trei ori; apoi luă pumnalul lui Alexandru şi se junghie acolo, şi murì pe braţele lui, şi astfel a făcut ce nu a mai făcut nici o muiere în lume, nicăirea. Şi-i băgară pe amândoi într'un sicriu de aur, şi-i duseră la Alexandria cetate, şi făcură în mijlocul cetăţii un turn înalt, şi-i suiră sus, şi-i puseră şi-i zidiră acolo, şi acolo stau până astăzi.

Şi astfel se săvârşì marele împărat Alexandru la Alexandria cetate;

BCU Cluj / Central University Library Cluj

și rămase împărat acolo Ptolomeu și fu împărat înțelept pe lume, și Olimpiada se săvârși la împăratul cu cinste. Iar Antioh împărăția în India lui Por. Și Filon împărăția în Persia cu cinste. Iar Antigon împărăția Râmul și tot apusul. Și fură patru împărați mari peste toată lumea, în zilele lor binecuvântați de Dumnezeu!

SFÂRȘIT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ERDÉLYI MÚZEUM
1632 * 1912. DECZ. 31.
KÖNYVTÁRA.

De vorbă cu cetitorii noştri.

Ştiţi cu toţi, iubiţi cetitori, că cea mai mare bucurie o are o mamă bună atunci, când îşi aude copilaşul rostind pentru întâiaşdată cuvântul *mamă*. Tot aşa şi Asociaţiunea! Numai atunci va fi fericită, când va vedeà, că ţăranii au priceput şi urmat poveţele ei. Şi iată ce vă sfătuieşte Asociaţiunea: «*Invăţaţi carte, dragi ţărani, învăţaţi, ca să vă deşteptaţi din somnul cel de veacuri*». Şi zicând accstea vă dă şi cărţi pentru învăţătură. Ascultaţi glasul de mamă al Asociaţiunii şi primiţi fiecare cărticelele ce vile dă. Aduceţi-vă aminte cu câtă jale îşi povestesc bătrânii năcazurile, îndurate de multeori numai pentrucă *n'au ştiut carte.* Numai *2 cor.* trimiteţi fiecare la adresa: «*Asociaţiunea*», Nagyszeben (Sibiiu), Strada Şaguna Nr. 6 şi veţi căpătà în fiecare lună câte o cărticică frumoasă, cu învăţături alese, iar prin Decemvrie şi un Calendar. Unde vă puteţi înţelege, e tare bine, să trimitem cărticelele dintr'un sat pe adresa unuia şi acela să le împartă celorlalţi, deoarece am băgat de seamă că, trimiţând cărticelele fiecărui deosebit, multe se pierd.

Aceia, care n'aţi primit vre-o broşură, să ne scrieţi nouă, şi dacă constatăm că plânsoarea e adevărată, îndată trimitem cărticelele neprimite.

Să ajungeţi Sfintele sărbători şi anul nou cu bine.

Cele 10 cărticele de pe anul 1911, împreună cu Calendarul pe anul 1912, se capătă la „Biroul Asociaţiunii" — Sibiiu (Nagyszeben), strada Şaguna Nr. 6, cu preţul de 2 cor.